

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2019. gada 17. jūlijā Nr. 1-6/10
Uz 04.06.2019. Nr.1-04/210-pav

Latvijas Republikas Satversmes tiesai
tiesa@satv.tiesa.gov.lv

Par viedokli lietā Nr.2019-05-01

Tiesībsarga birojā šā gada 6.jūnijā saņemts Latvijas Republikas tiesas tiesneša Alda Laviņa 2019.gada 3.jūnija lēmums, ar kuru Latvijas Republikas tiesībsargs (turpmāk – tiesībsargs) atzīts par pieaicināto personu lietā Nr.2019-05-01 “Par 2018.gada 4.oktobra likuma “Grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā” 1.panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105.pantam”. Ar šo lēmumu tiesībsargs ir uzaicināts rakstveidā izteikt viedokli par likuma “Grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā” 1.panta pirmās daļas (turpmāk arī – apstrīdētā norma) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. un 105.pantam un citiem jautājumiem, kuriem, pēc viņa ieskata, varētu būt nozīme šajā lietā.

Izvērtējot lēmumam pievienoto konstitucionālo sūdzību, kā arī Saeimas atbildes rakstu, tiesībsargs, ievērojot Tiesībsarga likumā noteikto tiesībsarga kompetenci, sniedz šādu viedokli.

[1] Ar konstitucionālo sūdzību ir apstrīdēta likuma “Grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā” 1.panta pirmās daļas, kas paredz izteikt 8.panta 2.³ daļu šādā redakcijā: “(2³) Par šā panta 2.² daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,07 procentus dienā no kredīta summas. Kredīta kopējo izmaksu ierobežojumu patērētājam nepiemēro tādiem patērētāju kreditēšanas līgumiem, kurus noslēdzot kredīta devēja glabāšanā kā nodrošinājums nododama kāda lieta un saskaņā ar kuriem patērētāja atbildība ir ierobežota tikai ar ieķīlāto lietu,” (turpmāk – apstrīdētā norma) atbilstība Satversmes 1. un 105.pantam.

Pieteicējs norāda, ka apstrīdētā norma pārkāps tās tiesības uz īpašumu un tiesības uz tiesisko palāvību, proti, apstrīdētā tiesību norma ierobežos maksimālo procentu likmi dienā no aizdevuma summas un pieteicējam vairs nebūs rentabli piešķirt aizdevumus par nelielu summu īstermiņā (no 1 līdz 30 dienām). Pieteicēja sūdzībā vērš uzmanību, ka tai ir piešķirta beztermiņa licence patērētāju kreditēšanas

pakalpojumu sniegšanai, tomēr pieteicēja vairs nevarēs tūpināt izvēlēto komercdarbības veidu - kredīts patēriņa preču vai pakalpojumu iegādei (apjoms no 5,00 EUR līdz 425,00 EUR uz termiņu no 1 līdz 30 dienām).

Pieteicēja arī norāda, ka apstrīdētā norma nav pieņemta pienācīgā kārtībā, jo pirms tās pieņemšanas likumdevējs nav veicis izvērtējumu, par minēto liecina analīzes trūkums likumprojekta Nr.1305/Lp12 "Grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā" anotācijā un kompetento valsts iestāžu un nevalstisko organizāciju iebildumu un ierosinājumu neņemšana vērā, proti, nav pamatots tieši šāds likmes apmērs.

Tāpat pieteicēja norāda, ka apstrīdētā norma nav piemērota, nepieciešama un atbilstoša leģitīmā mērķa sasniegšanai, jo praksē kredīta kopējās izmaksas patērētājiem nesamazināsies garāko atmaksas termiņu dēļ, nav pienācīgi apspriesti alternatīvi risinājumi, kā arī tikai neliels skaits no sabiedrības būs ieguvēji no apstrīdētās normas.

Pieteicējas ieskatā ir pārkāptas arī tās tiesības uz tiesisko palāvību, jo pieteicējai tika piešķirta speciālā atļauja (licence) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai uz nenoteiktu laiku, licences pieteikumā tika tostarp norādīts kreditēšanas veids – kredīts patēriņa preču vai pakalpojumu iegādei, apjoms 5 līdz 425 euro uz termiņu no 1 līdz 30 dienām. Licence kopš 2014.gada 9.jūlija pieteicējai tikusi atjaunota, savukārt kopš 2016.gada licence piešķirta uz nenoteiktu laiku. Ņemot vērā minēto, pieteicējas paļaušanās uz to, ka tās komercdarbība netiks ierobežota, bija pamatota, saprātīga un likumīga.

[2] Satversmes 105. pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka Satversmes 105. pants paredz gan īpašuma tiesību netraucētu īstenošanu, gan arī valsts tiesības sabiedrības interesēs ierobežot šīs tiesības. Tādējādi minētais pants, no vienas puses, ietver valsts pienākumu veicināt un atbalstīt īpašuma tiesības, proti, pieņemt tādus likumus, kas nodrošinātu šo tiesību aizsardzību, taču, no otras puses, dod valstij arī tiesības noteiktā apjomā un kārtībā iejaukties īpašuma tiesību izmantošanā¹.

Ar "tiesībām uz īpašumu" Satversmes 105. panta izpratnē saprotamas visas mantiska rakstura tiesības, kuras tiesīgā persona var izlietot par labu sev un ar kurām tā var rīkoties pēc savas gribas, tostarp personas ekonomiskās intereses, kas saistītas ar komercdarbības veikšanu. Satversmes tiesa ir arī atzinusi, ka Satversmes 105. panta pirmā teikuma tvērumā jeb tiesību uz īpašumu saturā ietilpst personas tiesības veikt komercdarbību uz licences pamata².

Tādējādi pieteicējas iegūtās tiesības veikt noteikta veida komercdarbību ietilpst Satversmes 105. panta pirmā teikuma tvērumā.

[3] Satversmes 1. pants noteic, ka Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversmes 1. panta tvērumā ietilpst no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnormas atvasinātais tiesiskās palāvības princips, kas aizsargā vienīgi tādas tiesības, uz kuru īstenošanu personai varēja rasties likumīga, pamatota un

¹ Satversmes tiesas 2002. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2002-01-03 secinājumu daļa.

² Satversmes tiesas 2014. gada 12. decembra sprieduma lietā Nr. 2013-21-03 10.1. punkts.

saprātīga paļāvība, kas ir minētā vispārējā tiesību principa kodols³. Valstij ir pienākums savā darbībā šo principu ievērot.

Tiesiskās paļāvības princips ir saistīts ar tiesiskās drošības principu un nodrošina tā pieprasīto stabilitāti, aizliedzot nekonekventu valsts rīcību. Šā principa pamatā ir ideja, ka indivīds var paļauties uz to, ka valsts rīkojas tiesiski un konsekventi, un valstij ir jāaizsargā tai dotā uzticība.

Tiesiskās paļāvības princips aizsargā personas reiz iegūtās tiesības, t.i., personas var paļauties uz to, ka tiesības, kas iegūtas saskaņā ar spēkā esošu tiesību aktu, noteiktajā laika periodā tiks saglabātas un reāli īstenotas⁴. Tomēr tiesiskās paļāvības princips ietver arī to, ka indivīda reiz iegūtās tiesības var tikt grozītas likumīgā un tiesiskā veidā. Proti, šis princips nedod pamatu ticēt, ka reiz noteiktā tiesiskā situācija nekad nemainīsies. Būtiski ir tas, ka šādā gadījumā likumdevējs nosaka "saudzējošu" pārejas periodu vai pienācīgu kompensāciju.

Ja lietā apstrīdēta tiesību normas atbilstība gan tiesiskās paļāvības principam, gan arī Satversmes 105. pantam, apstrīdētās normas atbilstība Satversmes 1. pantam jāvērtē kopsakarā ar Satversmes 105. pantu⁵.

Izskatāmajā lietā pieteicēja saista savu īpašumtiesību ierobežojumu ar tiesiskās paļāvības principa aizskārumu, proti, pieteicēja uzskata, ka apstrīdētā norma ierobežos tās tiesības veikt noteikta veida komercdarbību saskaņā ar tai izsniegto licenci.

[4] Lai izvērtētu apstrīdētā regulējuma atbilstību Satversmes 105. pantā nostiprinātajām tiesībām uz īpašumu un no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnormas atvasinātajam tiesiskās paļāvības principam, kas ietilpst Satversmes 1. panta tvērumā, visupirms nepieciešams noskaidrot, vai apstrīdētais regulējums attiecīgās tiesības ierobežo.

Satversmes 105. pants paredz visaptverošu mantiska rakstura tiesību garantiju un neaprobežojas vienīgi ar īpašuma tiesībām. Ar "tiesībām uz īpašumu" saprotamas visas mantiska rakstura tiesības, kuras tiesīgā persona var izlietot par labu sev un ar kurām tā var rīkoties pēc savas gribas, tostarp īpašums Civillikuma 927. panta izpratnē⁶.

Vienlaikus Satversmes tiesa ir norādījusi arī, ka nākotnes ienākumi uzskatāmi par īpašumu vienīgi tad, ja tie jau ir nopelnīti vai pastāv prasība, kuru var apmierināt⁷.

Tiesībsargs pievienojas Saeimas secinājumam, ka apstrīdētā norma pēc būtības neliedz pieteicējai turpināt veikt patērētāju kreditēšanu uz licences pamata, tas ir, apstrīdētā norma visticamāk samazinās pieteicējas plānoto peļņu, tomēr peļņa neietilpst Satversmes 105.panta tvērumā. No pietiekuma neizriet tādi argumenti, kas liecinātu, ka pieteicējas īstenotā komercdarbība kļūtu ekonomiski neiespējama vai radītu ticamus maksātspējas draudus, par minēto liecina arī tas, ka pieteicēja turpina piedāvāt patērētājiem kreditēšanas pakalpojumus.

[5] Ja Satversmes tiesas ieskatā tomēr apstrīdētā norma ierobežo pieteicējas īpašumtiesības un tiesisko paļāvību, tiesībsargs sniegs savu viedokli par apstrīdētās normas konstitucionalitāti.

³ Satversmes tiesas 2016. gada 21. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-03-01 13. punkts.

⁴ Satversmes tiesas 1998. gada 10. jūnija spriedums lietā Nr. 04-03(98).

⁵ Satversmes tiesas 2010. gada 6. decembra sprieduma lietā Nr. 2010-25-01 4. punkts.

⁶ Satversmes tiesas 2011. gada 3. novembra sprieduma lietā Nr. 2011-05-01 15.2. punkts.

⁷ Satversmes tiesas 2010.gada 28.maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu 8.punkts.

[6] Pieteicēja nav norādījusi, ka apstrīdētā norma ierobežo tās 105.panta ceturtajā teikumā garantētās tiesības, tādējādi turpmāk tiks vērtēta apstrīdētas normas atbilstība Satversmes 105.panta pirmajam, otrajam, trešajam teikumam un 1.pantam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, lai noskaidrotu, vai personas konstitucionālo tiesību ierobežojums ir attaisnojams, jāizvērtē:

- 1) vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu;
- 2) vai ierobežojumam ir leģitīms mērķis;
- 3) vai ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi.⁸

[6.1] Lai izvērtētu, vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, jāpārbauda:

- 1) vai likums ir pieņemts, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību;
- 2) vai likums ir izsludināts un publiski pieejams atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- 3) vai likums ir pietiekami skaidri formulēts, lai persona varētu izprast no tā izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tā piemērošanas sekas, kā arī vai likums nodrošina aizsardzību pret tā patvaļīgu piemērošanu⁹.

Apstrīdētā norma pieņemta ar likumu "Grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā" un stājusies spēkā 2019.gada 1.janvārī, attiecīgais likumprojekts Saeimā izskatīts trijos lasījumos. Likums "Grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā" 2018.gada 16.oktobrī izsludināts oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis", Nr. 204 (6290).

Pieteicēja konstitucionālajā sūdzībā neiebilst, ka apstrīdētā norma pieņemta Satversmē un Saeimas kārtības rullī noteiktajā kārtībā, kā arī izsludināta un publiski pieejama atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Tāpat apstrīdētajā normā ietvertais regulējums ir pietiekami skaidrs. Persona var izprast tā saturu un paredzēt tā piemērošanas sekas.

Pieteicējas pamata iebildums ir par to, ka likumdevējs nav pietiekami uzklaušījis personu grupas, uz kurām attieksies apstrīdētā norma. Tiesībsargs nevar piekrist šādam viedoklim.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka likumdevējam ir jānodrošina tāds normatīvo aktu izstrādes process, kurā būtu notikusi pietiekama viedokļu uzklaušīšana, tostarp priekšlikumu, arī alternatīvu, izvērtēšana¹⁰. Attiecīgi no labas likumdošanas principa izriet, ka likumdevējam ir jāievēro sabiedrības līdzdalības tiesības, proti, tiek uzklaušīti un izvērtēti attiecīgo personu vai sabiedrības grupu viedokļi un priekšlikumi.

No pieteikuma, Saeimas atbildes raksta un Saeimas likumdošanas datu bāzē pieejamās informācijas tiesībsargs secina, ka likumdevējs ir uzklaušījis un vērtējis nozares pārstāvju priekšlikumus vairākās Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas sēdēs, atbildīgā komisija ir balsojusi par priekšlikumiem. Persona nevar paļauties uz tai vēlamu rezultātu, piedaloties likumdošanas procesā, un no pieejamiem materiāliem tiesībsargs nevar secināt, ka nozares pārstāvju viedoklis netika uzklaušīts.

⁸ Satversmes tiesas 2011. gada 11. aprīļa spriedums lietā Nr.2010-62-03 8.punkts.

⁹ Satversmes tiesas 2018.gada 12.aprīļa sprieduma lietā Nr.2017-17-01 20.punkts.

¹⁰ Satversmes tiesas 2014. gada 7. jūlija sprieduma lietā Nr. 2013-17-01 28.1. punkts.

[6.2] Ikviena pamattiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ tas vajadzīgs, proti, ierobežojums tiek noteikts svarīgu interešu - leģitīma mērķa - labad¹¹.

Ja ir noteikti tiesību ierobežojumi, tad pienākums uzrādīt un pamatot šādu ierobežojumu leģitīmo mērķi Satversmes tiesas procesā visupirms ir institūcijai, kas izdevusi apstrīdēto aktu, konkrētajā gadījumā – Saeimai¹².

No likumprojekta “Grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā” anotācijas izriet, ka likumprojektā paredzēts nodrošināt patērētāju kreditēšanas pakalpojuma izmaksu samērīgumu un taisnīgākus no līguma izrietošos nosacījumus patērētājiem. Saeimas 21.jūnija 2018.gada sēdē deputāts R.Naudiņš norādījis, ka piedāvāto grozījumu mērķis ir aizsargāt patērētāju, lai tas nenonāk pārāk lielās parādsaistībās [...], savukārt deputāts J.Upenieks norādījis, ka “Kolēģi! Es domāju, visi piekritīsiet, ka mūsu mērķis ir viens - aizstāvēt patērētāju, un to arī šajā likumā mēs darām.”

Vienlaikus jāņem vērā, ka Satversmes tiesa ir atzinusi patērētāju tiesību aizsardzību kā leģitīmu mērķi¹³.

Īpašuma tiesību ierobežojumam ir jākalpo kādam no Satversmes 116.pantā norādītajiem leģitīmajiem mērķiem. Satversmes 116.pantā ietvertajā personas pamattiesību uzskaitījumā nav speciālas norādes uz īpašuma tiesībām, jo konstitucionālais likumdevējs jau Satversmes 105.pantā ir norādījis, ka īpašuma tiesības var ierobežot. Tomēr nav šaubu, ka Satversmes 116.pantā minētie pamattiesību ierobežošanas leģitīmie mērķi, proti, citu cilvēku tiesību aizsardzība ir atzīstami par leģitīmiem mērķiem arī īpašuma tiesību ierobežošanai.¹⁴

Ņemot vērā, ka apstrīdētā norma samazina kredīta kopējās izmaksas, tiesībsargs secina, ka likumdevēja izvirzītais mērķis, pieņemot apstrīdēto normu, ir citu cilvēku – patērētāju – tiesību aizsardzība.

[6.3] Ņemot vērā minēto, ir jāizvērtē, vai tiesiskie līdzekļi sabiedrības interešu aizsardzībai ir samērojami ar indivīda interešu aizskārumu.

Satversmes tiesa secinājusi, ka tad, ja publiskā vara ierobežo personas tiesības un likumiskās intereses, ir jāievēro saprātīgs līdzsvars starp sabiedrības un indivīda interesēm. Lai konstatētu, vai samērīguma princips ir ievērots, jānoskaidro, vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmo mērķu sasniegšanai, vai nav saudzējošāku līdzekļu šo mērķu sasniegšanai un, vai labums, ko gūst sabiedrība, ir lielāks par indivīdam nodarītajiem zaudējumiem.

Tiesībsarga ieskatā apstrīdētajā normā pieņemtais regulējums ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai, proti iepriekš Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³ daļa paredzēja, ka par šā panta 2.² daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,55 procentus dienā no kredīta summas no pirmās līdz septītajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot), 0,25 procentus dienā no kredīta summas no astotās līdz četrpadsmitajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot) un 0,2 procentus dienā no kredīta summas, sākot ar piecpadsmito kredīta izmantošanas dienu. Līgumos, saskaņā ar kuriem kredīts atmaksājams pēc pieprasījuma vai kuros kredīta izmantošanas termiņš pārsniedz 30

¹¹ Satversmes tiesas 2005. gada 22. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-19-01 9. punkts.

¹² Satversmes tiesas 2014.gada 11.decembra sprieduma lietā Nr.2014-05-01 18.punkts.

¹³ Satversmes tiesas 2011. gada 8. aprīļa sprieduma Nr.2010-19-03 17.punkts.

¹⁴ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 473.lpp

dienas, par šā panta 2.2 daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,25 procentus dienā no kredīta summas. [..]

Attiecīgi apstrīdētā norma būtiski samazina kredīta kopējās izmaksas patērētājam, tādējādi novēršot nesamērīgi lielu maksu par kredītu. Tiesībsargs ļoti kritiski vērtē sociālo problēmu risināšanu ar “ātro kredītu” starpniecību, proti, personām ar zemiem ienākumiem ir problemātiski atdot paņemtos kredītus, kas bieži noved pie turpmākas aizņemšanās¹⁵. Pētot Eiropas Savienībā pastāvošo regulējumu un situāciju attiecībā uz īstermiņa kredītiem jeb “payday loans”, Eiropas Parlamenta veiktajā pētījumā ir tieši pretēji secināts, ka šādu īstermiņa kredītu piešķiršana personām ar zemiem ienākumiem un jauniem cilvēkiem, nav atbalstāma un rada vairāk problēmu nekā tās risina¹⁶.

Jau iepriekš pastāvēja dažādi ierobežojumi patērētāju kreditēšanā attiecībā uz īstermiņa kredītiem, taču tie nebija pietiekami, lai nodrošinātu patērētāju aizsardzību, proti, tika noteikti gan procentu griesti, gan patērētāju maksātspējas vērtēšana, gan īstermiņa kredīta apmērs, tomēr saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības centra veikto pārskatu īstermiņa kredītu apjoms tikai pieauga¹⁷, tāpat pieauga to kredītu apmērs, kas tika pagarināti trīs un vairāk reizi¹⁸. Tiesībsarga ieskatā likumdevējs ir pietiekami vērtējis alternatīvus līdzekļus apstrīdētajā normā ietvertajam ierobežojumam, un pievienojas viedoklim, ka bija nepieciešams veikt tādus grozījumus Patērētāju tiesību aizsardzības likumā, kas efektīvi aizsargātu patērētāju. Neviens no alternatīvi piedāvātajiem risinājumiem nesasniedza leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē.

Attiecībā par apstrīdētajā normā noteiktā ierobežojuma samērīgumu, tiesībsargs pievienojas Saeimas viedoklim, ka sabiedrības ieguvums ir lielāks nekā pieteicējai nodarītais zaudējums. Kā jau iepriekš secināts, apstrīdētā norma nekādā veidā neietekmēja pieteicējas tiesības veikt patērētāju kreditēšanu uz licences pamata, bet tikai ierobežo peļņas apmēru. Tāpat, ņemot vērā, ka apstrīdētās normas saturs pieteicējai bija zināms kopš 2018.gada jūnija un tā saskaņā ar Pārejas noteikumu 34.punktu stājās spēkā 2019.gada 1.jūlijā, pieteicējas tiesiskā paļāvība bija pietiekamā mērā aizsargāta.

[7] Apkopojot iepriekš minēto tiesībsarga ieskatā apstrīdētā norma neierobežo pieteicējas Satversmes 105.panta pirmajā, otrajā, trešajā teikumā un 1.pantā noteiktās tiesības.

Tiesībsarga vietniece

I.Piļāne

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.

¹⁵ Sk., piemēram European Parliament, Mis-selling of Financial Products: Consumer Credit, 2016, p. 15.

¹⁶ European Parliament, Consumer Protection Aspects of Financial Services: Study, February 2014, p. 59.

¹⁷ Patērētāju tiesību aizsardzības centrs, Pārskats par nebanku patērētāju kreditēšanas tirgus darbību 2018. gadā, 2019, 9.lpp.

¹⁸ Turpat, 18.lpp.